

Nederlands
Genootschap
van Burgemeesters

De staat van het burgemeestersambt

De doorontwikkeling van een betekenisvol beroep

Het burgemeestersambt is onderdeel van ons lokale bestel. Het recente onderzoeksrapport van prof. Marcel Boogers c.s.¹ schetst op uitvoerige wijze de diverse maatschappelijke en politieke-bestuurlijke ontwikkelingen die in de afgelopen jaren van invloed zijn geweest op het lokale bestuur en het burgemeestersambt in het bijzonder. Het rapport biedt een grondige analyse van de grote opgaven uit de decentralisaties, de verdergaande regionalisering en de uitdagingen op het gebied van ondermijning. De maatschappij en haar vraagstukken zijn complexer geworden en stellen hogere eisen aan het openbaar bestuur.

Het NGB en de VNG onderschrijven de conclusie in het rapport dat het in algemene zin goed gaat met de burgemeesters en de invulling van het burgemeestersambt. Zowel burgers, raadsleden en wethouders zijn veelal goed te spreken over het functioneren van de burgemeester². Het vertrouwen in de burgemeester is groot. Met name zijn of haar onafhankelijke positie wordt als cruciaal ervaren. Ook burgemeesters zelf zijn over het algemeen tevreden over hun ambt en hun werkplezier is overwegend groot. Naar onze mening is het burgemeestersambt in de afgelopen jaren weliswaar complexer, maar vooral ook interessanter geworden, omdat het is doorontwikkeld tot een meer regisserende, coördinerende rol. Het burgemeestersambt is ons inziens voor een belangrijk deel meegegroeid met de door Boogers geschetste ontwikkelingen.

Er zijn naar onze mening geen grote knelpunten die direct om (vergaande) maatregelen vragen, maar er zijn wel aandachtspunten voor de toekomst. Die hebben onder andere te maken met de positie van gemeenten en met name de gemeenteraden. Gemeenten hebben veel op hun bordje. Om het vele belangrijke werk te kunnen verrichten, dienen gemeenteraden versterkt en beter gefaciliteerd te worden. Als burgemeesters willen wij vanuit onze rol als raadsvoorzitter en 'linking-pin' tussen college en raad, vol inzetten om aan deze versterking van de raden een bijdrage te blijven leveren.

Ook ten aanzien van onze eigen rol en positie zijn er verbeterpunten te benoemen. Zo wordt de taak van de burgemeester om de bestuurlijke integriteit van de gemeente te 'bevorderen' regelmatig als een worsteling ervaren: Een 'gevoelige' verantwoordelijkheid

¹ Eindrapport 'Teveel van het goede? De staat van het burgemeestersambt anno 2020'

² Gemiddeld cijfer van 7,5 blijkt uit de Basismonitor Politiek ambtsdragers 2019

die enkel op gezag, zonder voldoende instrumentarium wordt uitgevoerd. Het bewaken en bespreken van de integriteit van het lokale bestuur is echter geen taak van enkel de burgemeester, maar een gedeelde verantwoordelijkheid van alle spelers in het lokale bestuur, met 'back-up' van de commissarissen van de Koning.

Daarnaast is met name de permanente aanwas van nieuwe taken en bevoegdheden die niet altijd 'logischerwijs' bij het burgemeestersambt passen, een zorgpunt. Deze 'ad-hoc' bevoegdheden maken het burgemeestersambt tot een spreekwoordelijk 'duizend-dingen doekje'. Denk bijvoorbeeld aan de recente plicht om mensen te horen die gedwongen zorg nodig hebben (Wet verplichte GGZ), de mogelijkheid om de herkomst van buitenlandse giften op te vragen (Wetsvoorstel transparantie maatschappelijk organisaties) of de afgifte van vergunningen aan sekswerkers (wetsvoorstel regulering sekswerk).

Om te voorkomen dat het burgemeestersambt in de toekomst te veel uitdijt, dient bij nieuwe (OOV)bevoegdheden vooraf beter te worden afgewogen of de burgemeester wel de meest aangewezen persoon is om deze taak bij te beleggen. Mogelijk dat een nieuwe taak beter bij het college Burgemeester & Wethouders als geheel, of een Officier van Justitie c.q. rechter kan worden belegd. Een toetsingskader 'nieuwe bevoegdheden' is een relatief makkelijke oplossing voor de toekomst om overbelasting te voorkomen. Daarnaast is voldoende ondersteuning bij de uitoefening van de taken en bevoegdheden cruciaal.

In discussies over het takenpakket, de positie of aanstellingswijze van de burgemeester zien wij echter te vaak voorstellen of ideeën die niet doordacht zijn en die meer problemen in het lokaal bestuur veroorzaken dan ze oplossen. Om een goed debat of discussie over het burgemeestersambt te kunnen voeren dienen twee zaken in het oog te worden gehouden.

De eerste is het feit dat de positie van de burgemeester nauw verbonden met de gemeenteraad en het college van B&W, en ook met andere partijen en instellingen in de samenleving. In Nederland als geheel en in iedere gemeente specifiek is de afgelopen jaren een evenwicht ontstaan tussen de rol en positie van de burgemeester en die van anderen. Iedere substantiële wijziging die wordt aangebracht in het ambt van burgemeester heeft daardoor invloed op de rollen en posities van die andere spelers in de lokale democratie. Ook hun positie wijzigt daardoor. Om die reden zijn het NGB en VNG van mening dat een discussie over de positie van de burgemeester samen dient te gaan met een discussie over het gehele lokale democratische bestel.

Het tweede punt is dat aan de basis van elke discussie over stelsel- en positiewijzigingen, een doordacht gesprek moet liggen over de *waarden* die we als maatschappij belangrijk vinden. Door waarden als *onafhankelijkheid, kwaliteit, dienstbaarheid en zorgvuldigheid* als uitgangspunt of streven van ons denken en handelen te nemen, maken we niet snel verkeerde keuzes. Mede om die reden heeft het NGB een [Waardenboek van het burgemeestersambt](#) laten maken, dat handvaten biedt voor het goede gesprek over de rol en positie van het ambt.

Als NGB en VNG denken we graag mee over het vervolg van dit rapport in samenhang met de andere onderzoeken, rapporten en ontwikkelingen rond de versterking van het lokale bestuur.